

Ocenitelná práva jako nehmotná aktiva

Martin Lukáš

S pojmem nehmotné aktivum (*intangible asset*) se advokáti ve své praxi běžně nesetkávají. Jde o pojem, který upravuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, a české účetní standardy. Ovšem pro správné zařazení nehmotného majetku je potřeba porozumět jednotlivým právním pojmům – institutům, které účetní předpisy používají.

Lenka Beránková

Dlouhodobým nehmotným majetkem jsou z účetního pohledu nehmotné výsledky vývoje, software, ocenitelná práva, goodwill a povolenky na emise a preferenční limity.

Neboť rozsah článku není dostatečný pro popsání celé oblasti, zaměříme se zde jen na některá ocenitelná práva. Ocenitelná práva jsou zejména předměty průmyslového vlastnictví a další výsledky duševní tvořivé činnosti, licence a know-how. Z ocenitelných práv se pak zaměříme na vybraná průmyslová práva, se kterými se lze v praxi setkat nejčastěji.

Pro začátek musíme definovat, co to vlastně průmyslová práva jsou. Průmyslová práva jsou širokou oblastí, jejíž právní úprava je rozprostřena do mnoha dílčích zákonů. Mezi průmyslová práva patří ochranné známky, vynálezy a užité vzory, průmyslové vzory, zeměpisná označení a označení původu a v neposlední řadě topografie polovodičových výrobků.

Ochranné známky

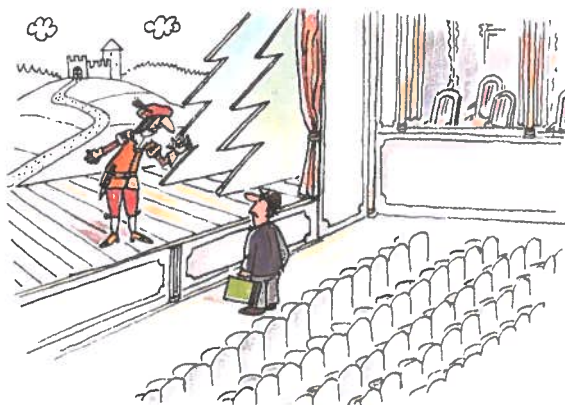
Ochranné známky jsou upraveny zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochranných známkách“).

Podle § 1a tohoto zákona je ochrannou známkou jakékoliv označení, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku, jeho obal nebo zvuky, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby a být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkově ochranné známky.

Na rozdíl od vynálezu či užitého vzoru nebývá ochranná známka často vytvořena přihlašovatelem ochranné známky, ale profesionálem. Přihlašovatelem ochranné známky je pak většinou nejdříve objednatel na základě smlouvy o dílo, kterou dochází k vytvoření podoby ochranné známky. Ochranná známka musí mít jednu z možných podob dle přílohy č. 1 zákona o ochranných známkách. Těmito druhy jsou slovní, obrazová, prostorová, poziční, se vzorem, barevná, zvuková, pohybová, multimediální, holografická a zbytková kategorie pro jiné druhy ochranných známek nespádajících do žádné z předchozích kategorií. Ochranná známka vzniká takto na objednávku je většinou i autorským dílem a na základě licence přechází na objednatele pouze majetková práva, osobnostní práva zůstávají spjata s osobou autora.

Ochrannou známkou je potřeba přihlásit do rejstříku ochranných známek. Přihláška podléhá přezkumu Úřadem průmyslového vlastnictví. Ten přezkoumává v první řadě splnění formálních náležitostí přihlášky, přičemž přihláška musí obsahovat totožnost přihlašovatele, seznam výrobků anebo služeb, pro něž se požaduje zápis ochranné známky, a znění, plošné vyobrazení nebo jiné vyjádření přihlašovaného označení a další náležitosti dle § 19 a § 19a zákona o ochranných známkách. Již v přihlášce může přihlašovatel uplatnit tzv. právo přednosti, to poskytuje ochranu před každým, kdo podá přihlášku později pro shodnou nebo obdobnou známku. Na žádost může přihlašovatel Úřad průmyslového vlastnictví vystavit i prioritní doklad o přiznání práva přednosti.

Po splnění formálních kritérií přejde Úřad průmyslového vlastnictví k věcnému přezkumu. Zde zákon používá negativní definici, když v § 4 zákona o ochranných

Pokud jste přišel ocenit naše autorská práva, pak Vás ujišťuji, že jsou neocenitelná!

Kresba: Ivan Svoboda

známkách vymezuje, v jakých případech nedojde k zapsání ochranné známky. Jedná se o tzv. absolutní důvody zápisné nezpůsobilosti. Jde například o situace, kdy označení nemá rozlišovací způsobilost, kdy nemůže tvořit ochrannou známku, kdy je v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem, kdy by mohlo klamat veřejnost.

Vedle absolutních důvodů může k zamítnutí přihlášky vést i naplnění některého z tzv. relativních důvodů zápisné nezpůsobilosti, které reflektují starší práva třetích osob. Ty se zkoumají pouze na základě námitek proti zápisu ochranné známky. Úspěch námitek znamená zamítnutí přihlášky ochranné známky. Také relativní důvody mohou být přezkoumávány i po registraci ochranné známky v rámci řízení o návrhu na její zneplatnění.

Přihlašovatel musí také zaplatit poplatek při přijetí přihlášky, aktuálně jde o 5 tisíc Kč pro individuální ochrannou známku do tří tříd¹ výrobků nebo služeb, přičemž za každou další třídu je poplatek zvýšen o 500 Kč.

Důvodem, proč využívat ochranné známky, je skutečnost, že jejich vlastník má výlučné právo ochrannou známku užívat ve spojení s danou službou nebo výrobkem, pro které byla známka zapsána. Ochranná známka tak chrání vlastníka před zneužitím jeho chráněného označení jinou osobou nebo před hrozcí záměnou z důvodu podobnosti. Vlastník si ovšem musí dát pozor na platnost ochranné známky, která je jen deset let. Ta jde ovšem za poplatek opakovaně prodlužovat vždy o dalších deset let.

Ochranné známky podle jejich působnosti dělíme na národní, nadnárodní a ochranné známky EU. Přihlašovatel volbu provádí podle toho, kde chce ochranu užívat, většinou tedy kde budou jeho služby a výrobky používány. Od rozsahu územní ochrany se pak odvíjejí i náklady na registraci ochranné známky a platí, že čím širší územní ochrana, tím je registrace v souhrnu dražší.

Po zápisu ochranné známky do rejstříku ochranných známek je třeba provádět tzv. monitoring. Tím se rozumí sledování rejstříků ochranných známek v ČR, EU anebo i ve vybraných státech mimo EU, jehož cílem sledování je nalézt přihlášky ochranných známek, které jsou podobné nebo shodné se zapsanou ochrannou známkou, a to nejlépe v době před zápisem určené pro námítky majitelů starších ochranných známek. K monitoringu se již dnes používají různé automatizované sledovací aplikace, které za mírný poplatek informují uživatele o výskytu konfliktních přihlášek.

Právo užívat ochrannou známku může majitel udělit

i třetí osobě, a to na základě licenční smlouvy. Licence se zapisuje do rejstříku ochranných známek.

Výhodou ochranné známky je tedy její poměrně jednoduchá administrace poté, co je jednou přihlášena v rejstříku ochranných známek, a poměrně silná ochrana práva na označení výrobků a služeb, kterou poskytuje.

Vynálezy a patenty

Úpravu nalezneme především v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Název zákona by mohl někoho překvapit, neboť neobsahuje slovo patent. Je to proto, že za vynálezy splňující zákonné podmínky jsou Úřadem průmyslového vlastnictví udělovány patenty, patent je tedy způsob ochrany vynálezu. Vynálezy musí být nové, být výsledkem vynálezecké činnosti² a průmyslově využitelné. Nelze patentovat plemena zvířat a odrůdy rostlin a vynálezy odporující veřejnému pořádku a dobrým mravům.

Pro získání patentu na vynález podá původce³ patentovou přihlášku k Úřadu průmyslového vlastnictví. Každý vynález musí mít vlastní přihlášku. Výjimkou je situace, kdy by vynálezy byly technicky propojené. Podobně jako u ochranné známky prochází přihláška nejdříve přezkumem formálních náležitostí, následně dochází k věcnému přezkumu. To trvá řadu měsíců, často i několik let, neboť vždy záleží na složitosti přezkumu. Patent musí být dostatečně jasně a úplně popsán, proto je součástí přihlášky popis vynálezu a patentové nároky. Úřad průmyslového vlastnictví může dokonce přihlašovatele vyzvat, aby prokázal využitelnost předmětu. Patent je účinný ode dne, kdy je oznámen ve Věstníku Úřadu průmyslového

¹ Třídy ochranných známek, resp. třídíky k jejich určení jsou dostupné z webových stránek Úřadu průmyslového vlastnictví na odkaze: <https://upv.gov.cz/informacni-zdroje/tridniky/tridnik-ochranne-znamky>.

² Podstatné je dle § 6 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, že výsledek vynálezecké činnosti není zřejmým způsobem ze stavu techniky. Vynálezecká činnost se hodnotí podle faktického stavu vynálezu, nikoliv podle obsahu přihlášky.

³ Samozřejmě má toto právo i osoba, na kterou původce právo převedl.

vlastnictví⁴. Základní poplatek za přijetí přihlášky je 600 Kč, to se týká případů, kdy přihlašovatelem je původce vynálezu. V ostatních případech je poplatek 1200 Kč.

Zákon pamatuje i na zaměstnanecké vynálezy. Zatímco u autorského zaměstnaneckého díla⁵, kde dochází ze zákona k výkonu majetkových práv zaměstnavatelem, avšak osobnostní práva zůstávají zaměstnanci,

u práva na patent přechází právo na patent na zaměstnavatele. Zaměstnanci pak náleží vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou odměnu. Pro zaměstnavatele je v tomto případě důležitá zákonná lhůta tří měsíců po notifikaci zaměstnancem, ve které může právo na patent uplatnit.

Doba platnosti patentu je maximálně 20 let a nelze ji prodlužovat.

Hugo a Sally se baví o výhradě

1. Zjištění materiální nesprávnosti

Ahoj Sally, řeším problém u klienta. Jde o ocenění jeho výrobní linky, kterou museli zastavit po ztrátě zákazníka krátce před koncem roku. Nejdříve slíbili, že posouzení jejího znehodnocení připraví, ale teď tvrdí, že na to neměli a nebudou mít kapacitu.

To je tedy změna. A jsou si vědomi, co to znamená?

Uznávají, že účetní hodnota linky přesahuje zpětně získatelnou částku. Technické a obchodní oddělení připravilo podklad pro rozhodnutí vedení, podle kterého je linka dále obchodně nevyužitelná a jsou pochybnosti, zda má větší hodnotu než šrot.

Aha, takže byla sestavena pro potřeby toho jednoho zákazníka a nic jiného na ní nevyrobí. Proč ji tedy neodepsali nebo k ní nevytvořili opravnou položku?

Dle finančního ředitele definitivní rozhodnutí ještě nepadlo a linka přece jen může mít vyšší hodnotu než šrot. Vyšší znehodnocení tak nelze spolehlivě určit. Říká, že je lepší neúčtovat nic, nanejvýš situaci popsat do přílohy. Já si myslím, že se jim do tvorby opravné položky nechce.

S jejich argumentací nemůžeme souhlasit. Není obtížné dojít k závěru, že vzhledem k vyšší zůstatkové hodnoty linky je prakticky jisté, že by měla být ke konci roku tvořena opravná položka, jejíž hodnota by podstatně převýšila naši materialitu.

A materiální nesprávnost nelze napravit popisem v příloze. Chápu správně, že když tím nic neudělají, tak jim hrozí výhrada?

Ano. Třeba je to motivuje na výpočtu zapracovat a opravnou položku zaúčtovat. Jdu znovu promluvit s finančním ředitelem.

-ChaK-

⁴ § 11 odst. 2 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

⁵ Srovnej § 58 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Vynálezy často neslouží jen samotnému původci či přihlašovatel, ale ti jeho využití poskytují na základě licenční smlouvy i dalším osobám.

Užitné vzory

Určitou výhodu oproti vynálezům poskytují užitné vzory, které jsou postaveny na registračním principu. Úřad průmyslového vlastnictví tedy nepřezkoumává technickou stránku užitného vzoru. V tom spočívá výhoda i nevýhoda užitného vzoru, kdy je proces zápisu rychlejší, jednodušší a méně nákladný, ale zároveň oslabuje pozici přihlašovatele ve srovnání s patentovou ochranou.

Užitné vzory upravuje zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech. Z jeho znění je zřejmé, že jsou užitné vzory svou specifikací velice podobné patentům. U užitných vzorů jde o technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná⁶.

Doba platnosti užitného vzoru je čtyři roky ode dne podání přihlášky. Prodloužit jeho platnost lze maximálně dvakrát, a to vždy o tři roky. Maximální doba platnosti je tak deset let. Poplatek za přijetí přihlášky užitného vzoru je 500 Kč a v případě, že je přihláška podávána osobou odlišnou od původce, 1 tisíc Kč.

Stejně jako u patentu je u užitných vzorů možné, aby vlastník poskytl třetí osobě licenci k využívání.

Průmyslové vzory

Průmyslové vzory jsou upraveny zákonem č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Přestože vynálezem dle zákona⁷ není estetický výrobek sám o sobě, umožňuje zákonodárce chránit i design samotný, a to právě pomocí průmyslových vzorů. Nejedná se tedy o ochranu konstrukce či technického provedení. Způsobitelná ochrana je průmyslový vzor, který má individuální povahu, vyznačuje se novostí (nejedná se o nový vzor, pokud se od starého liší pouze nepodstatně).

Poplatek za přijetí přihlášky průmyslového vzoru je stejný jako u užitného vzoru. Tedy 500 Kč, resp. 1 tisíc Kč, pokud je přihláška podávána osobou odlišnou od původce.

Závěr

Práva průmyslového vlastnictví poskytují ochranu zapsaných práv, která je možné soudně vymáhat pomocí zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství. Podle tohoto zákona se může oprávněná osoba (zejména vlastník či osoba oprávněná užívat práva z nabyté licence) domáhat vybraných informací na třetí osobě,

která užívala zboží či služby porušující právo oprávněné osoby. Dále může oprávněná osoba u soudu požadovat opatření k nápravě jakož i stažení výrobků nebo jejich trvalé odstranění. Nadto může oprávněná osoba požadovat náhradu škody, přiměřené zadostiučinění či vydání bezdůvodného obohacení.

**Martin Lukáš,
Lenka Beránková**

Mgr. Ing. Martin Lukáš je partnerem advokátní kanceláře Weinhold Legal a vede oddělení práva informačních technologií a duševního vlastnictví (TMT). Specializuje se na oblasti práva obchodních společností, fúzí a akvizic, soudního a rozhodčího řízení, duševního vlastnictví, informačních technologií, hospodářské soutěže a veřejných zakázek.

Lenka Beránková je studentkou v advokátní kanceláři Weinhold Legal.

inzerát

Weinhold Legal

- Bankovníctví, finanční služby a pojišťovnictví
- ESG - Firemní udržitelnost
- Fúze a akvizice
- Hospodářská soutěž
- Insolvence a restrukturalizace
- IT, média a telekomunikace
- Korporátní právo
- Nemovitosti
- Ochrana osobních údajů
- Pracovní právo
- Regulatorní záležitosti
- Slovenské právo
- Soudní a rozhodčí řízení
- Správa rodinného majetku
- Start-upy a venture kapitál
- Trestní právo a compliance
- Veřejné zakázky a veřejný sektor

PRAHA ▪ BRNO
www.weinholdlegal.com

⁶ § 1 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.

⁷ § 3 odst. 2 písm. b) zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.